

Inhoudsopgave

Voorwoord 9

Inleiding 11

Deel 1 Problemen

- 1 Symptomen, behandeling en 'vredig sterven' bij terminaal zieke kankerpatiënten 19
Jean-Jacques Georges
- 2 Symptomen, problemen en ziekten van terminaal zieke verpleeghuispatiënten 25
Hella E. Brandt
- 3 Positieve gevoelens bij terminaal zieke kankerpatiënten 31
Marije L. van der Lee
- 4 Veranderingen in kwaliteit van leven bij patiënten in palliatieve zorgunits 35
Michael A. Echteld
- 5 Onwelbevinden bij verpleeghuispatiënten met ernstige dementie bij wie van kunstmatige voedsel- en vochttoediening wordt afgezien 43
H. Roeline Pasman

Deel 2 Behandeling

- 6 Is het besef van het naderend levenseinde van invloed op adequate zorg? 53
Anneke L. Francke
- 7 Dialoog in de palliatieve zorg als middel om de zorg te verbeteren 59
Tineke A. Abma
- 8 De 'pijnpen' voor doorbraakpijn bij kanker – een veelbelovende behandeling 71
Wendy H. Oldenmenger
- 9 Medicijngebruik in zes Europese landen met mogelijk levensverkortend effect 77
Johan Bilsen

- 10 Wat is goede zorg in de laatste levensfase, volgens patiënten en hun huisartsen? 83
Sander D. Borgsteede

- 11 Werk van patiënten in het laatste stadium van hartfalen 89
Dick L. Willems

Deel 3 Medische beslissingen rond het levenseinde

- 12 Ingewilligde, geweigerde, ingetrokken en onbesliste verzoeken om euthanasie 97
Martine C. Jansen-van der Weide

- 13 Opvattingen van artsen en het publiek over beslissingen met betrekking tot het levenseinde 101
Judith A.C. Rietjens

- 14 Terminale sedatie en euthanasie 107
Judith A.C. Rietjens

- 15 Levenseindebeslissingen bij kankerpatiënten vergeleken met niet-kankerpatiënten 113
Lieve van den Block

Deel 4 Beleid en plaats van levenseindezorg

- 16 Zorg, veranderingen in zorgtype en plaats van overlijden bij ouderen in hun laatste levensmaanden 123
Marianne Klinkenberg

- 17 Factoren gerelateerd aan thuis of in een instelling overlijden 131
Joachim Cohen

- 18 Geschreven ethisch euthanasiebeleid in katholieke ziekenhuizen en verzorgingshuizen 137
Chris Gastmans

- 19 Wilsverklaringen voor levenseindezorg 145
Mette L. Rurup

Deel 5 Pasgeborenen en kinderen

- 20** Onthouden van behandeling, staken van behandeling en palliatieve zorg in een neonatale intensieve zorgunit 153
Frans J. Walther
- 21** Medische beslissingen rond het levenseinde bij pasgeborenen en zuigelingen in Vlaanderen 161
Luc Deliens
- 22** Medische beslissingen rond het levenseinde bij pasgeborenen, zuigelingen en kinderen in Nederland 167
Astrid M. Vrakking
- 23** Levenseindebeslissingen bij pasgeborenen: een Nederlandse benadering 173
Eduard A.A. Verhagen
- Over de redactie 179**
- Over de auteurs 180**